

ОСНОВНІ АСПЕКТИ СПОРТИВНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ І ВІДБОРУ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Яковлів Володимир, Яковлів Євген

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Анотації:

В статті аналізуються аспекти спортивної орієнтації та відбору юних спортсменів. Встановлено, що на етапі початкової підготовки відбір дітей для занять певним видом спорту є ускладненим і потребує системного підходу.

The article analyzes aspects of sports orientation and selection of young athletes. It was established that the initial training stage selection of children for playing a certain sport is complicated and requires a systematic approach.

В статье анализируются аспекты спортивной ориентации и отбора юных спортсменов. Установлено, что на этапе начальной подготовки отбор детей для занятий определенным видом спорта является сложным и требует системного подхода.

Ключові слова:

відбір, орієнтація, юні спортсмени, етап початкової підготовки.

selection, orientation, young athletes, the stage of initial training.

отбор, ориентация, юные спортсмены, этап начальной подготовки.

Постановка проблеми. Проблема спортивної орієнтації і відбору юних спортсменів із стадії становлення сьогодні перетворилась в самостійну науку. Прогнозуючи можливості дитини чи підлітка, тренер-селекціонер ставить перед собою завдання обґрунтованого пошуку талановитих особистостей з надією на успішну в подальшому спортивну спеціалізацію.

Проблема удосконалення системи спортивної орієнтації знайшла велику підтримку як в нашій так і в зарубіжних країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомо, що діти шкільного віку широко залучаються до занять в спортивних школах. Раціональна система відбору і спортивної орієнтації дозволяє своєчасно виявити задатки і здібності дітей і підлітків, створити сприятливі умови для найбільш повного розкриття їх потенційних можливостей.

Сучасний рівень розвитку спорту характеризується більш раннім залученням дітей в інтенсивну тренувальну і змагальну діяльність. В зв'язку з цим виникає необхідність в більш досконалій системі первинного відбору і орієнтації.

Більшість зарубіжних спеціалістів вважають, що правильний відбір дітей в різних видах спорту ускладнений неможливістю прогнозування в них розвитку фізичних якостей.

Филлипович В.И., Туревський И.М., 1977, стверджують, що до 10-11 років про спортивну спроможність дитини можна тільки здогадатись. Якщо дитина явно талановита в спортивному відношенні, то неможливо визначити, в якому виді спорту він зможе максимально розкрити свою обдарованість. Якщо вчителю запропонувати назвати кращих бігунів, плавців, футболістів і гімнастів в класі, то він буде називати одних і тих же дітей.

Більш того, Blom B., 1987, провівши ретроспективне опитування серед групи плавців національної олімпійської команди, професійних піаністів і математиків, вияснив, що всі вони володіють загальними рисами характеру: великою працелюбністю і цілеспрямованістю, великою конкурентно спроможністю, умінням швидко засвоювати корисні знання.

Таким чином, талант – явище неспецифічне (Czabanski, 1982), і при відборі дітей слід шукати не природжених гімнастів, плавців чи баскетболістів, а дітей з високими руховими здібностями.

Тому в ідеальному випадку, дитина перші 2 роки повинна займатись в неспеціалізованій спортивній групі, а потім вже виявив в себе здібності, починати спеціалізуватися в тому чи іншому виді спорту.

Але, оскільки таких груп практично не існує, діти вимушені зразу поступати в спеціалізовані спортивні школи чи клуби. Причому, визначну роль в виборі дитиною виду спорту відіграють батьки, близькість спортивної споруди від місця проживання і інші причини. За даними наших досліджень в легкій атлетиці основними причинами вибору виду легкої атлетики були: порада тренера або учителя фізичної культури, порадили батьки, порадили друзі, вибрав самостійно (Яковлів В.Л., 2006).

Приведені дані показують, що роль тренера в виборі виду легкої атлетики є основною, і в більшості випадків від нього залежить правильність вибору виду спорту чи спеціалізації, так як вибір дітьми і підлітками виду спорту для занять не завжди відповідає наявності у них здібностей до певного виду спорту.

Яким чином можливо допомогти талановитій дитині знайти „свій” вид спорту?

Проблему можна вирішити, якщо дитина з 5-6 до 10-11 років поспробує себе в усіх видах спорту по черзі і з допомогою тренера і батьків вибере найбільш оптимальний.

Причому спочатку слід займатися видами спорту, успіх в яких залежить від якостей, закріплених спадково і які слабо піддаються тренуванню, такі як:

- антропометрично-конституційні ознаки;
- респіраторні показники (ЖЕЛ, МОД, МВЛ);
- швидкість реакції;
- координація рухів;
- анаеробна алактатна потужність.

Враховуючи ці дані, дитина в першу чергу повинна займатися складно координаційними видами спорту.

Пізніше (через 1-2 роки) спортивними іграми і одноборствами, які не вимагають проявлення сили. Ще через 2 роки діти можуть себе поспробувати в швидко-силових видах, а також в силових одноборствах. Нарешті, діти, які досягли 10-12 річного віку, і себе не проявили, можуть займатись циклічними видами спорту, важкою атлетикою чи багатоборством.

Таким чином, відбір і первинна орієнтація дітей в різних видах спорту проходить не одночасно, а ступенево, протягом 6-8 років, без ушкодження для якого-небудь окремого виду спорту.

Алжирські вчені (Brirsi A., Dekkar N., 1987), які обстежили велику групу молодих висококваліфікованих легкоатлетів – металіків, спринтерів, стрибунів, бігунів на середні і довгі дистанції виявили, що лише стаєри по всіх морфо-конституційних параметрах, які не відрізняються від контрольної групи неспортсменів.

Це дозволило зробити висновок, що практично любий нормальний підліток схильний до занять бігом на витривалість і при регулярних тренуваннях спроможний досягти успіхів, чого не можна сказати про інші види спорту.

В більшості робіт даються умови, які забезпечують ефективність системи багаторічного відбору:

1. Кожна дитина повинна мати право стати великим спортсменом.
2. Максимум за 1,5-2 роки визначити перспективність дітей.
3. Висока кваліфікація дитячого тренера.

Багато зарубіжних дослідників вважають ранньою спеціалізацією і інтенсифікацією тренувального процесу шкідливою для здоров'я дітей, яка перешкоджає планомірному росту їх спортивної майстерності (Harn E., 1979; Tipman P., 1982).

Але є і приклади, коли діти, які пройшли через інтенсивні навантаження ставали видатними спортсменами, зберігши довголіття в спорті.

Вихід тут один – в індивідуалізації тренування.

Висновки. На початковому етапі підготовки вибір виду спорту ускладнений, тому, що інтереси дітей найрізноманітніші і непостійні, і допомога їм є головним питанням спортивної орієнтації. Таким чином, врахування даних умов при спортивній орієнтації і відбору дітей дозволить якісно підвищити ефективність роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

Список використаних джерел:

1. Ахметов Р. Ф. К вопросу усовершенствования педагогического контроля за тренировочным процессом спортсменов // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : мат. VIII Междунар. науч. конгресса. – Алматы, 2004. – С. 296–298.
2. Кутек Т. Б. Вдосконалення технології управління підготовкою кваліфікованих спортсменок / Т. Б. Кутек // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць.: Вип. 1. – Вінниця : Вид-во ТОВ «Планер, 2016. – С. 336-342.
3. Филлипович В.И. О принципах спортивной ориентации детей и подростков в связи с возрастной изменчивостью структуры двигательных способностей / В.И.Филлипович, И.М. Туревский // Теория и практика физической культуры. – 1977. - № 4. – С.39-44.
4. Яковлів В.Л. Спортивна орієнтація юних легкоатлетів на етапі початкової спортивної підготовки / В.Л. Яковлів. – Вінниця: видавн. «Планер», 2006. – С.81-83.
5. Bloom B. The role of gifts and marks in the development of telent. Exceptional children, 1987. 48. p.510-522.
6. Briksi A., Dekkar N. Athletisme. Variables predictives de la performance. Medicine du Sport, 61. 1 1987. p. 64-70.
7. Czabanski B. Die Sporttschnic, Technishe feller und Fehlerkorrektur in Hohschulsport O.J., 1982, 1, p.12-17
8. Hahn E. Schlagwort “Kindertraining” in: Lristungsport 9, 1979, 6. p. 512-520.
9. Tipman p. Program sportivno pripravy v trenluke vych stedisching rnladez Plavani, Praha, 1982, Sportpropag.